

АЛМАЗИ Й СТРАЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ОБЛІКОВОЇ ТЕОРІЇ

Спроба зробити градацію облікових праць на алмази й стрази пов'язана з певними труднощами. Їй не тому, що власне відносити праці вчених до української облікової теорії доводиться з певними заувагами, бо не всі вони написані в Україні та ще й рідною мовою. Але й послуговуватися дублем на кшталт "швейцарсько-німецький учений Й.-Ф. Шер", думається, неправильно, бо ніяку людину не можна поділити навпіл. Також вимушене використання чужої мови навряд чи робить автора іноземцем, хоча з історії, особливо художньої літератури чи точних наук, такі спроби відомі.

Тим паче, що готового матеріалу немає: не вважати ж ним біткий перелік, який наводиться в кожному авторефераті з облікової тематики, позаяк це за визначенням неможливе. Навіть з огляду його заточеності на діаманти, як витікає зі штапованої фрази, що неодмінно тут присутня, приміром, такої: "Вагомий/значний/суттєвий тощо внесок у розвиток теорії бухгалтерського обліку здійснили провідні/видатні/відомі etc. вітчизняні вчені". Бо хоча далі вказуються зо два десятки прізвищ авторів, нерідко в частини з яких не завжди є публікації, що дають підстави для таких епітетів – навряд чи такими є тези доповіді на якійсь конференції. Більш того, видається, що кожне наступне покоління, яке взагалі-то стоїть на плечах попередників, не дивлячись на правомірність віднесення багатьох їхніх праць не тільки до алмазів, але й нерідко до діамантів, нічого про них не знає. Щоби в цьому переконатися, досить погортати ті самі автореферати хоч би за останніх 10-ть років.

Зокрема, тільки в рідкісних випадках можна наткнутися на прізвища М. Білухи, О. Бородкіна, А. Кузьмінського, В. Лінника, Ю. Литвина, М. Кужельного, Г. Кірейцева, П. Німчинова (автореферат В. Моссаковського), В. Палія (автореферати Н. Железняк, Н. Кравчук, А. Мейш, Н. Хочі), В. Сопка (автореферати, Н. Кравчук, А. Мейш, В. Моссаковського, Н. Хочі), М. Чумаченка (автореферат А. Мейш, В. Моссаковського). А вони при житті теж неодмінно входили в трафаретну обойму таких прізвищ у дисертаціях, захищених ще живими "вдячними" нащадками, які фігурують у теперішніх в якості якщо не керівників/консультантів, то опонентів, чи просто "провідних" – див. попереднє, отож мали би націлювати пошукувачів на сув'язь поколінь. Не дивлячись на те, що їх можна без іронії відносити до таких.

Про І. Малишева, як видається, забули, хоча власне його книжка в порівнянні з нинішніми графоманськими вправліннями, невеликого обсягу, за вагою каратів мабуть найперша не тільки із-за назви [2]. Приповідка бо гласить: "Мала штучка червінчик, а ціна велика". Більш того, її не читали навіть ті, хто вважає його своїм учителем. Інакше не блукали би в лісі з двох дерев, не вмючи відрізнити бухгалтерський баланс від однойменної звітної форми, плодячи стрази на кшталт: "Звітність ширше висвітлює господарську діяльність підприємства, ніж баланс"; заодно підкреслюючи, що "різниця між двома підсумками початкового й заключного балансу", тобто їхньою валютою, "відома в бухгалтерському обліку під назвою сальдо"; "принцип понесених витрат: щоб отримати дохід, інвестори повинні витратити вкладений капітал, що призводить до втрат капіталу", доповнюючи таким поясненням цієї дефініції "залишкові позови інвесторів ... є капіталом"; "... облік не виконує контрольних функцій і не може їх виконувати, а лише служить засобом отримання інформації про господарську діяльність, яку використовує система управління для контролю. Облік має зовсім інші функції, ніж контрольна". Очевидно з егоїзмом сприймаючи такі, як кажуть наші сусіди, bzdury.

Така ж доля спіткала В. Ластовецького, вченого, котрий не піддався масовому гіпнозові іншомовних словосполучень, твердо заявивши, що це недоліки перекладу іншомовних джерел, а бездумне намагання розширити облікові процедури під претекстом посилення інформаційної функції бухгалтерського обліку доведе його систему до агонії. Бо на відміну від тих, кому до вподоби твердження, що бухгалтерський облік можна вивчити на дво-тримісячних курсах – самі бо тільки реєструвалися в атиюторі, – не понюхавши порошу практичної роботи, пройшов, подібно до М. Білухи, Ю. Осадчого, І. Павлюка, В. Сопка, О. Рудановського, Д. Фесенка, М. Чумаченка, П. Цьомпи та ін. учених, тривалий, довжиною майже 30-ть років, тернистий бухгалтерський шлях.

Отож на всі лади долдонять оксюмори, отримані внаслідок підміни поліваріантності англословосполучень комп'ютерною інваріантністю притягнутого за вуха перекладу спочатку на російську, а потім уже власного – на українську мову. Створюючи тим самим "шуми", які заважають розрізнити в теорії бухгалтерського обліку раціональні зерна від полови, яку черговий невіглас запозичує в попереднього, що так само "знає нічого про все" (П. Хейне).

То що тоді говорити про давніші часи, коли навіть імена українських авторів увійшли в теорію бухгалтерського обліку перекрученими, як-от уже згаданого П. Цьомпи, галичанина за походженням, праця [4] якого, відома в Європі здавна, проте вперше стала доступною для вітчизняних фахівців завдяки ентузіазму львівських науковців через 91 рік після виходу в світ. А він сам із якогось дива перетворився в австро-угорського бухгалтера, хоч написав її німецькою мовою. Мабуть за цією логікою до російських учених відносять О. Галагана й О. Рудановського [1, с. 309, 404], праці яких стали діамантами³ світової, передусім же вітчизняної облікової теорії, поза відсутністю зауваги "український шляхтич" щодо першого: це підтверджує його прізвище. Але в такому разі до тих же російських довелось би відносити всіх "провідних вчених-бухгалтерів колишнього Радянського Союзу", включених в українську бухгалтерську школу тільки тому, що вони "були вихідцями з України: проф. М. Х. Жебрак, проф. В. Б. Івашкевич..." [1, с. 369].

1. Бутинець Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку: навч. посіб. : у 2-х ч. – 2-е вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2001. Ч. 1. 512с. 2. Мальшиев И. В. Теория двойственности отражения хозяйственных актов в бухгалтерском учёте. М.: Статистика, 1971. 111 с. 3. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней. М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. 638 с. 4. Цьомпа П. Нариси економетрії і побудована на національній політекономії теорія бухгалтерського обліку /Пер. з нім. Я. Гончарук, І. Копич, Г. Башияннин, І. Яремко. Львів: Каменярь, 2001. 223 с.

---

³Див. наступне: "Вершин учетной мысли достигли Рудановский и Галаган. Александр Павлович Рудановский (1863-1934) – сын безземельного украинского шляхтича, математик по образованию (окончил Харьковский университет), всю жизнь проработал бухгалтером, сначала железных дорог, а потом долгие годы – главным бухгалтером Московской городской управы"; "Александр Михайлович Галаган (1879-1938) в большую науку вошел четырьмя курсами: 1916 г. – описание европейского, преимущественно итальянского, опыта, 1928 г. – осмысление этого опыта, наиболее оригинальная и целостная концепция, 1930 г. – попытка создания диалектико-материалистической теории бухгалтерского учета, желание осмыслить двойную запись в терминах гегелевской диалектики [3, с. 464, 470].